

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Expenditur progressus quem in prædestinandis reprobandisque hominibus nonnulli Deum habuisse confingunt, num etiam præuisiu peccatorum, vel electio aliqua prædestinatione[m] antecesserit. Me[m]b. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

verbis illata, exponendus sit longè aliter ac ipsi volunt, vt disput. 3. commodius ostendemus. Denique præter quàm quòd hæc sententia occasionem præbet hominibus depondendi animo, ne dicam desperandi, segnus operandi, obtendendi excusationes, atque sentiendi de Deo, non vt oportet in bonitate, atque ea de causa minùs hominum animos erga creatorem diligendum, ac colendum patientissimam libertas arbitrij nostri, quam experimur, quæque tam apertè in Scripturis sanctis traditur, cum diuina prædestinatione ita explicata coherere valeat. Nec miror Caeteranum, hanc sententiam sequutum, ingenuè in cap. 9. epistolæ ad Roman. fateteri, se nescire conciliare arbitrij nostri libertatem cum diuina prædestinatione ita intellecta, licet tam prædestinationem, quàm arbitrij libertatem se firma fide tenere assueret. Hæc autem omnia multò magis vim habent, si prædestinatio facta affirmetur per auxilia ex se efficacia, aut per præfinitiones ad omnes actus non malos per concursum Dei ex se efficacem, vt ex se patet.

MEMBRVM VII.

Expenditur progressus, quem in prædestinandis, reprobandisque hominibus nonnulli Deum habuisse consingunt, num etiam præuisio peccatorum, vel electio aliqua, prædestinationem antecesserit.

Scoti infantia circa prædestinationem, & reprobationis progressum.

Fundamentum Scoti.

Scotus in 1. dist. 41. quæst. vnica, & in 3. d. 7. q. 3. & dist. 19. quæst. vnica, §. In ista quæstione, explicat progressum, quem Deus in prædestinandis, reprobandisque hominibus ex æternitate habuit, constitutendo varia instantia, in quibus, nostro intelligendi more, vnum ante aliud voluerit, ac præuidebit. Innititurque cuidam principio, quòd multis etiã aliis in re, de qua disputamus familiare est. Nempe cum, qui ordinatè vult finem, & media ad finem, priùs velle finem, quàm media ad finem. Quod ergo ad rem præsentem attinet, hoc modo sua instantia distinguit. Oblatis Deo creaturis omnibus futuris mente præditis, in primo, vt ait, instanti quibusdam voluit beatitudinem voluntate efficaci, & inter eas Christo vt homini, in cuius honorem & gloriam cæterorum hominum beatitudinem esse voluit, quem credit futurum fuisse, etiam si Adam non peccasset. Circa reliquas verò creaturas quæ ad beatitudinem non perueniunt, ait, Deum in eo instanti se negatiuè habuisse. In secundo instanti ait, voluisse gratiam voluntate efficaci creaturis, quas in primo instanti ad beatitudinem elegerat. Eodemque modo ait, habuisse se negatiuè in secundo instanti circa reliquas creaturas. Porrò voluntatem efficacem conferendi gratiam & gloriam creaturis ita, electis prædestinationem earumdem appellat: vnde ponit iam eas esse prædestinatas ante ea, quæ in reliquis instantibus Deus ordinauit, vt locis citatis, potissimum dist. 19. patet. In tertio deinde instanti dicit, voluisse permittere peccatū Adami, &c. generis humani quæ inde sequuta sunt, atque adeò præuidisse illa omnia esse futura. Scientia namque libera in Deo sequitur actum efficacem voluntatis diuinæ, quo vult aliquid esse, aut permittere: quare quo ordine res vult voluntate efficaci, eodem præuidet eas esse futuras. Vnde vult Scotus, non solum prædestinationem Christi, sed etiam cæterorum hominum ad certam gratiam & gloriam, & præscien-

tiam, quòd vtramque essent habituri, priorem esse, quàm præscientia peccati Adami, & quorūcumque aliorum peccatorum, vt apertè docet dist. 7. q. 3. citata. In quarto denique instanti, cognita ruina generis humani, ait, voluisse, vt Christus (qui esto Adam non peccasset, vt putat, erat futurus) veniret in carne passurus, vt sua passione & meritis efficaciter prædestinatis primam gratiam & perseverantiam in ea vsque ad finem vitæ obtineret. Atque in eodem instanti reliquos homines, præuisis iam eorum peccatis, in quibus ad finem vsque vitæ erant perseveraturi, ait ea de causa à Deo fuisse reprobatos. Quare vult, nullam esse causam prædestinationis electorum præter diuinam voluntatem: reprobationis verò dari causam ex parte reprobatorum, nempe eorum peccata præuisa, propter quæ iuste reprobantur ac damnantur.

Dixi, quòd ad rem præsentem attinet, Scotum quatuor instantia explicata distinguere: quoniam non negat, quin potius affirmat, singula distingui posse in multa alia. In primo enim quatuor alia distinguit. Primum, in quo Deus nouit se. Secundum, in quo nouit creaturas mente præditas. Tertium, in quo Christum prædestinavit tamquam finem, & caput cæterorum prædestinatorum. Quartum denique, in quo cæteros prædestinavit, vt patet dist. 7. & 19. citatis. Secundum etiam ait, posse diuidi in multò plura, prout ad gloriam esse possunt multa media, quorum vnum sit propter aliud tamquam ob finem: semper enim priùs expetitur finis, quàm id quod est ad finem. Non negabit etiam in tertio, peccatum Adami præuisum esse ante cætera peccata generis humani, quæ ex illo tamquam ex radice ortum habuerunt. In quarto etiam concedet priùs fuisse expetita merita & passionem Christi, quàm gratiam, quæ inde prædestinatis aduenit, &c.

Alij existimant, præscientiam peccatorū in Deo, tum Christi, tum aliorum hominum prædestinatione priorem fuisse. Et quidem Augustinus multis in locis docere apertissimè videtur, scientiam ruina generis humani, peccatiue originis, quòd omnes infecit, in Deo fuisse ante prædestinationem, & reprobationem hominum: Deum verò præuidentem totum genus humanum originis peccato infectum, dignumque ea ratione interitu æterno, ac proinde velut massam quandam perditionis propter peccatum, quo erat infecta, ex sua tantum misericordia & liberalitate, absque vllis præexistentibus meritis, aut ratione ex parte hominum, ex æternitate conferre voluisse quibusdam media efficacia per Christum, quibus ad beatitudinem peruenirent, sicque eos in Christo, & per Christum merè gratis prædestinasse, vt in eis ostenderet diuitias gloriæ suæ, per modumque misericordiæ bonitas ipsius in eis splenderet: cum reliquis verò liberè noluisse vti tali beneficentia, sed illos, nemini inferendo iniuriam, iusto iudicio voluisse relinquere in massa perditionis, nolendo conferre per Christum media efficacia, quibus ad vitam æternam peruenirent, atque adeò voluisse eos punire, vel propter solum peccatū originis, vel propter peccata alia actualia, in quibus præuidebat eos ex hac vita discessuros, idque in commendationem iustitiæ suæ vindictiua, quod est eos in eum finem reprobasse.

Neutrum horum, ait Augustinus, fuisse ex operibus propriis eorum, qui vel prædestinantur, vel reprobantur, sed vtrumque fuisse antequam quicquam boni, aut mali egissent, vt adhibito exemplo in Iacob & Esau docet Paulus ad Rom. 9. Nihilominus licet prædestinatio fuerit ex sola misericordia

Præscientia peccatorum præscit prædestinatio & reprobatione ex D. Augustini multorum sententia.

Prædestinatio finis vitæ ratione prædestinatio eorum, reprobationis vni ob peccatum originis asserit D. Augustinus.

dia Dei, qua merè gratis, nullaque existente ratione ex parte prædestinatorum separare illos voluerit de massa perditionis, reprobationem tamen dicit fuisse propter peccatū originis præuifum tamquam præ-existens, quando agebatur de remedio & gratia per Christū donanda, qua, quotquot prædestinati sunt, fuerunt prædestinati. Dum enim statuit Deus non conferre reprobis ea media per Christum, quibus in vitam æternam peruenirent, utpote illis minimè debita, sed eos vel relinquere in peccato originis, vel si ab eo resurgerent, permittere, ut in alia peccata incidere, quæ præuidebat sua libertate commiffuros, in eisque vitam finituros, voluit eos reprobare. Quò fit, ut origo & ratio reprobationis fuerit peccatum originis, statusque naturæ corruptæ, cum proposito non conferendi ea media per Christum, quibus à perditione omnino euaderent. Ita intelligo Augustinum, qui multis in locis hanc docet sententiam: tamen non ita accuratè explicet, quomodo intelligat peccatum originis esse ex parte reprobatorum rationem & causam reprobationis. Qua ratione à multis impugnatur, obicientibus, peccatum originis, cum in Esau per circumcisionē, & in multis aliis reprobis per baptismum & alia media fuerit deletum, & semel reniffum, redire nequiverit: nullo modo potuisse esse rationem reprobationis eorum. Augustinus tamen in eo sensu intelligere videtur fuisse causam reprobationis, quatenus fuit causa, tum amittendi ius ad regnum cælestē, tum etiā status naturæ corruptæ, nolente Deo per Christum reprobis conferre eam gratiam & auxilia, sine quibus præuidebat eos sua sponte & libertate æternum interitum incurfuros: cum tamē, si vellent, eisdem auxiliis, & aliis, quæ per Christum paratus erat tribuere, si quod in eis erat, facere voluissent, & interitum æternum euadere, & vitam æternam, in quam conditi erant, consequi potuissent. Hanc totam doctrinam tradit apertè Augustinus lib. 1. ad Simplicianum quaest. 2. post medium, epist. 105. ad Sixtum ferè per totam, & 157. ad Optatum, in Enchiridio, cap. 94. 98. & 99. de prædestinatione & gratia à cap. 3. Hypognost. lib. 6. & alibi saepe, vel ipse, vel quicumque alius duorum posteriorum operum autor.

A vtique ex misericordia Dei infinita fuit, quòd Christum redemptorem geheri humano voluerit donare, & quòd in Christo, & per Christum quosdam hominum voluerit prædestinare, ex iusto verò, ac inscrutabili iudicio reliquos reprobare, non conferendo illis per Christum auxilia, sine quibus præuidebat non peruenturos in vitam æternam: sed relinquendo eos in perditione, in qua, si Christis generi humano non fuisset concessus, permansissent, maximè cum multi reprobatorum fuerint per Christum à multis peccatis liberati, pro quibus penas aciores perfoluissent apud inferos, esto vitam æternam non sint consequuti.

B Deinde si ita explicetur ea sententia, autores illius dicere possunt, ea ratione Deum voluisse omnes homines saluos fieri, & tamen noluisse prædestinare omnes in Christo, sed quosdam dumtaxat, & alios de industria reprobare, in quibus iustitia ipsius vindicativa splenderet, quòd quasi ex primaria intentione, qua (nihil interim cogitando de Christo, nondumque præuifio peccato futuro) creare constituit genus humanum in iustitia originali, quæ ad posteros omnes deriuaretur, voluit omnes homines saluos fieri, si per ipsos, primùmque parentem non staret: ac præuifio iam peccato, & perditione generis humani, dum in Christo & per Christum homines prædestinabat, noluit omnes saluos fieri, sed eos tantum, quos prædestinavit.

C Verumtamen proculdubio dicendum est, etiam in statu naturæ corruptæ, per Christum velle Deum omnes homines saluos fieri, si per ipsos, dispositionemque ipsam vniuersi, non steterit, ut quaest. 19. art. 6. ostensum est. De statu namque naturæ corruptæ, positòque originis peccato, loquebatur Paulus, dum 1. ad Timoth. 2. dixit, Deum velle omnes homines saluos fieri. De eodem etiam statu sub iurando affirmat Deus Ezechielis 18. Non esse voluntatis sue mortem impij, sed ut conuertatur, & viuat. Atque in eodem statu omnes sine exceptione inuitantur à Deo ad vitam æternam. Christus præterea omnibus in redemptorem datus est, ut omnes, si per ipsos non staret, in vitam æternam peruenirent. Nec iuxta illam aliam explicationem, dicendus esset Deus velle omnes homines saluos fieri, sed voluisse in statu innocentia omnes homines saluos facere, si status ipse perseverasset, per primùmque parentem non stetisset.

In statu eia natura corrupte quomo do Deus velit omnes homines per Christum saluos fieri.

D Thomas 3. part. q. 1. art. 3. ad 4. ait, prædestinationem præsupponere in Deo præscientiam futurorum, & idcirco sicut Deus prædestinat salutem alicuius hominis implendam per orationes aliorum, ut salutem Pauli per orationes Stephani, ita prædestinasse opus incarnationis in remedium humani peccati, quod præcognoscebat futurum.

Prædestinatione an præsupponat præscientiam futurorum contingit aded peccatorum, expenditur.

E Propositio tamen illa, præscientia futurorum antecedit in Deo prædestinationem, si intelligatur de omnibus vniuersim futuris, & de præscientia, quòd absolutè, & absque vlla hypotesi sint futura, apertè est falsa. Etenim Dei præscientia, quòd

F Petrus habiturus sit gratiam & gloriam, posterior est decreto voluntatis diuinæ, quo illū statuit creare & illi conferre media, quibus præuidet ipsum ad gratiam & gloriam peruenturum: quandoquidem in Deo scientia libera cuiusque effectus posterior est actu libero voluntatis diuinæ, quo facere, aut permittere statuit talem effectum, vel conferre media, quibus præuidet libertate arbitrij esse futurum, ut supra diximus: prædestinatio autem Petri completur per actum voluntatis diuinæ, quo statuit conferre Petro auxilia, & media, quibus præuidet illum ad

Quomodo illi qui Scholasti corum sententiam explicant, ut cum D. Aug. omnino consentiat.

Quomodo illi qui Scholasti corum sententiam explicant, ut cum D. Aug. omnino consentiat.

ad gratiam, & gloriam esse perventurum.

Caietani sen-
tentia.

Caietanus eo loco, arbitratus sermonem D. Thomæ esse de præscientia futurorum quoad esse eorum futurum absolute absque vlla hypothese, vt proposita euidat difficultatem, distinguit tres ordines rerum, qui præordinationi diuinæ per prouidentiam, aut prædestinationem subiacent. Primum esse dicit, quo res omnes per diuinam prouidentiam in fines suos naturales ordinantur. Hunc appellat ordinem naturæ. Secundum, quo res mente prædita insuper in finem supernaturalem gloriæ per gratiam & media supernaturalia diriguntur: quem vocat ordinem gratiæ. Tertium, quo creatura aliqua ordinatur ad summam vnionem, quæ cum Deo esse potest, qualis est vnio hypostatica. Hunc ordinem Dei & creaturæ nominat, commodius ordo vnionis hypostaticæ appellari poterit.

Hos tres ordines ita dicit esse inter se affectos, vt secundus supponat primum: quippe cum prius res per diuinam prouidentiam ordinentur in suos fines naturales, quàm per gratiam quædam earum ordinentur vterius in finem supernaturalem. Quia ergo, inquit, prius Deus per suam prouidentiam creare constituit res omnes naturales, & eisdem conferre media propriis finibus naturalibus accomodata, quàm ordinare decerneret creaturas mente præditas ad gloriam, per gratiam & media supernaturalia, inde est, quòd præuiderit omnia futura contingentia spectantia ad ordinem naturæ, antequam quicquam statueret & præuideret circa futura contingentia spectantia ad ordinem gratiæ. Quia verò ad ordinem naturæ nõ solum pertinent res naturales, media, operationes, & effectus earum, sed etiam defectus & peccata, tum agentium ex necessitate naturæ, vt sunt monstra, tum etiam agentium liberè, cuiusmodi sunt ea, quæ in genere moris peccata dicuntur: eò quòd (iuxta illud Osee 13. *Perditio, sua Israël*) ex solis nostris viribus peccare valeamus, fit, vt ante prædestinationem & ordinem gratiæ, præuiderit Deus peccata omnia generis humani, atque adeò, vt illa etiam præcognouerit ante ordinem vnionis hypostaticæ, qui vtrumque ordinem supponit. Deus namque prius constituit ordinem naturæ: quia verò ille non pertingebat ad finem supernaturalem gloriæ, addidit ordinem gratiæ, & quia hic nõ pertingebat ad summam vnionem, quæ cum Deo esse potest, ordinem vnionis hypostaticæ superaddidit.

Iuxta hæc ergo Caietanus ait: Propositionem D. Thomæ intelligendam esse, non de omnibus vniuersim futuris contingentibus, sed de illis, quæ non habent originem ex ordinibus diuinæ prædestinationis, seu gratiæ, & vnionis hypostaticæ, ab illis tamen supponuntur, cuiusmodi sunt, futura contingentia spectantia ad ordinem naturæ, de quorum numero sunt peccata futura.

Hæc nihilominus conclusio constituenda est. Ante prædestinationem tam hominum, quàm Christi Domini, quatenus homo est, vt scilicet simul esset filius Dei, atque adeò, antequam Deus incarnationem decerneret, præcessit in mente diuinæ cognitio omnium vniuersim futurorum contingentium, non quidem, quæ ea absolute esse futura nouit, sed ex hypothese, si eum totum ordinem rerum, naturæ, gratiæ & vnionis hypostaticæ condere veller, quem re ipsa condere statuit: non verò præcessit cognitio peccatorum, quæ ea absolute, & absque vlla hypothese esse futura præcognouerit. Prior pars satis confirmata est quæst. 14. artic. 13. disput. 14. & quatuor sequentibus, vbi ostensum est Deum ante om-

nem actum liberum suæ voluntatis, atque adeò ante omnem prædestinationem, & ante omnem scientiam liberam, partim per scientiam merè naturalem, partim per mediam illam scientiam inter liberam, & merè naturalem, de qua ibidem disput. 17. & 18. loquuti sumus, cognouisse futura omnia contingentia, non solum, quæ futura sunt in toto ordine rerum, quem condere decreuit, sed etiam quæ futura essent, tum in eo ipso, si eum quoad circumstantias, & auxilia aliqua ex infinitis modis sua omnipotentia possibilibus variasset, tum etiam in quouis ex infinitis aliis ordinibus rerum, quos condere potuit: at cognouisse vniuersim ea omnia futura contingentia, non secundum esse futurum absolute absque vlla hypothese, sed sub conditione, si hunc vel illum ordinem rerum cum his, vel illis circumstantiis condere veller. Atque hæc planè fuit omnino integra, ac plena, & qualis Deum decebat, vt ita dicam, deliberatio ex parte intellectus diuini, ante omnem actum liberum suæ voluntatis, quæ quicquid velle poterat, omnemque habitudinem mediorum ad fines, & connexionem aliquorum finium inter se, eo simplicissimo intuitu, quo seipsum atque omnia in seipso naturaliter comprehendit, plenissimè & perfectissimè cognouit.

Quare, quod ad rem præsentem attinet, contemplari debemus Deum antequam quicquam liberè voluerit, intuentem infinitos ordines rerum, quos creare poterat, & quid in vnoquoque etiam per liberum arbitrium creatum, esset futurum, si talem ordinem cum his, vel illis circumstantiis creare veller, atque adeò intuentem, quid futurum esset per arbitrium Angelorum, primorumque parentum, ex hypothese, quòd vtroque in gratia, primòque parentes cum iustitia originali, vt vicam æternam propriis meritis obtinerent, in eo ordine rerum crearet, quem re ipsa creare constituit: intuentem præterea, non solum quam habitudinem hic ordo rerum, quod ad hunc mundum vniuersum, hominèque & Angelos prædicto modo creatos, habebat, vt in eis bonitas, liberalitas, sapientia, potentia, ceteræque diuinæ naturæ perfectiones relucerent, sed etiam quam habitudinem & congruentiam habebat Christus verus Deus & homo, tum vt hominū & Angelorum esset caput, atque adeò, vt præstantioribus bonis, quàm ceteri omnes, donaretur, in eiusque honorem & gloriam cetera omnia cederent, tum etiam vt redimeret genus humanum, cuius ruinam ex eadem hypothese futuram intuebatur, & vt in Christo, & per Christum quotquot homines forent saluandi, prædestinarentur, tum denique, vt in generis humani redemptione, & in ceteris, quæ per Christum futura erant, omnia ipsa diuina attributa multò magis, quàm in ceteris omnibus rebus relucerent. Hæc, inquam, omnia & infinita alia intuentem contemplari debemus Deum, antequam quicquam liberè constitueret. Cum verò habitudines finium, rerumque omnium inter se, plenissimè cognosceret, integrumque illi esset, non velle permittere ruinam generis humani, nisi per Christum felicissimè veller ei subuenire, neque item velle incarnationem, nisi tanquam partem sui finis integri adiunctam haberet reparationem generis humani: cum etiam, non solum ante ruinam generis humani, sed etiam post illam, nulli aduolentium voluerit sempiternam beatitudinem, nisi dependenter à proprio vsu liberi arbitrii cuiusque eorum, imò neque paruulis, nisi dependenter à remedio contra peccatum originis per vsum liberi arbitrii aliorum exhibitio, vt ex fide constat. Denique

Quælibet deli-
beratio præ-
cessit omni
actum liberum
voluntatis
diuini.

que cum vnico simplicissimo actu suæ voluntatis, præuicque plenissima deliberatione, seu cognitione circa res omnes voluerit ex æternitate quicquid voluit, sanè exterminanda omnino videntur instantia Scoti & aliorum, in quibus in statuenda incarnatione, prædestinando Christo cum cæteris beatis, aut reprobandis cæteris hominibus, Deus vnum voluerit ante aliud, aut per scientiam liberam præuiderit vnum ante aliud: quæ certè instantia adeò obscuram reddunt quæstionem hanc, vt vix, aut ne vix quidem intelligi queat. Imò nec videtur admit- tendam scientiam illam, qua secundum esse futurum absolute, & absque vlla hypothesi præuiderit Deus ruinam generis humani, antequam de incarnatione Christi ageret, & de prædestinando Adamo, Adamiq; posteris in Christo & per Christum, vt Augustinus, & multi alij docere videntur. Satis namque est cognitio, qua eam ipsam ruinam, & omnia contingentia per scientiam naturalem & mediam inter liberam & merè naturalem futura præuiderit ex hypothesi, quòd eum ipsum ordinem rerù con- dere decerneret, neque credo aliud voluisse Augustinum. Imò verò cum non minus verisimile sit, quòd numquam Deus voluisset permissionem ruinae generis humani, nisi simul subuenire illi per Christum decreuisset, quàm verisimile sit, quòd noluisse omnino incarnationem nisi coniunctam haberet reparationem generis humani, vtique sicut ex sententia Augustini (& aliorum, qui si Adam non peccasset futuram non fuisse incarnationem affir- mant) non fuit in Deo præcognitio futuræ incar- nationis absolute, & absque vlla hypothesi ante scientiam de ruina generis humani, ita neque fuit præcognitio futuræ ruinae absolute & absque vlla hypothesi ante scientiam, de futura incarnatione: quandoquidem, vt neutram vel esse, vel permittere Deus voluit sine altera, ita neutrius cognitio fuit in Deo per scientiam liberam, atque adeò secundum esse futurum absolute, & sine hypothesi, ante aliam: quoad esse verò futurum ex hypothesi, si scilicet Deus condere vellet totum ordinem rerum, quem se ipsa condere statuit, vtraque cognitio fuit simul ante omnem actum voluntatis diuinæ, per scientiam naturalem atque mediam inter liberam & merè naturalem.

Satis instan- tia esse ex- terminanda.

Item præsi- dentem abso- lutè peccatū originatū an- te prædestina- tionem.

Finalmen- tum Scoti adhibuit.

Ad fundamentum ergo illud, cui Scotus & alij in eiusmodi instantium designatione innituntur, di- cendum est, si velint, eum qui ordinatè, hoc est, or- dine quodam vnum post aliud, vult finem & me- dia, prius debere velle finem, quàm media, verum quidem esse: Deum tamen non ita se habere, præ- fertim in re de qua disputamus, sed simul velle fi- nem ac media. Si verò velle ordinatè idem sit, ac non præposterè, siue indecenter, respondendum est, nihil indecens & præposterum in eo cerni, quòd Deus, qui vnico actu intellectus omnia compre- hendit, vnicoque actu voluntatis vult media om- nia & fines, velit simul mediū & finem, atque adeò per scientiam liberam non præcognoscat vnum eo- rum ante aliud. Dicendum deinde est, eum qui vult quidem finem, non tamen suum, sed alterius, cui il- lum vult tanquam præmiū, & sub conditione, si ad illum per propria merita gratiæ tamen innixa, peruenire voluerit, non prius velle alicui voluntate absolute præmiū, quàm præuideat futura, velit- que eidem absoluta voluntate media quibus ad fi- nem perueniet: beatitudo autem non est finis Dei, sed est creaturarum rationalium finis, ac præmiū per propria merita, cooperante gratia, ex ordinatio- ne diuina obtinendum, iuxta illud Matth. 19. Si vis

A ad vitam ingredi, serua mandata, vt innumera alia Scripturæ testimonia omittam. Quare neque prius vult Deus nobis voluntate absoluta finem, quàm media, neque prius præuiderit nos habituros finem, quàm præuideat habituros media. Exemplum ha- bemus accommodatum in eo, qui conducit opera- rium. Denarius enim diurnus non est finis patris- familiæ conducentis, sed est finis, ac præmiū la- borum operarij conducti: cum verò paterfamiliæ non velit illi finem & præmiū, nisi dependenter ab opera quam ille præstiturus est, non prius illi voluntate absoluta vult, vel absolute videt adæptu- rum præmiū, quàm videat laboraturum.

B Quoniam verò Scotus eodem fundamento vti- tur ad probandum futuram fuisse incarnationem, esto Adamus non peccasset, eò quòd Christus, præ- destinatioque ipsius, sit finis prædestinationis, ac bonorum non solum cæterorum hominum, imò ve- rò totius vniuersi, volitio verò, & subinde præco- gnitio finis secundum esse absolute futurum, ante- cedat in Deo volitionem & præcognitionem eorū, quæ sunt ad finem, atque adeò, esto Adamus non peccasset, futura fuisset incarnatio, & prædestinatio Christi, quæ minimè penderet ab iis, quæ circa ho- mines, qui ad ipsum tanquam ad finem ordinabā- tur, accidissent: quoniam, inquam, Scotus eodem vti- tur fundamento ad hoc ita probandum, dicendum est: quando Deus ita vult finem aliquem præcipuū, vt vicissim eundem ordinem in emolumentum me- diorum, neque à Deo, nisi dependenter à commo- do mediōrum, expetatur, vtique non prius velle fi- nem, quàm media, commodumve illud mediōrum ex tali præcipuo sine profecturum, neque absolute præscire futurum præcipuum finem, antequam ab- solute futura media, commodumve mediōrum ex tali fine præuideat: verisimile autem est quòd num- quam Deus vellet incarnari, nisi simul reparatio- nem generis humani, & prædestinationem hominū per incarnationem perficere voluisset, tamen in- carnatio, & prædestinatio Christi fuerit præstantior finis ad quem cætera à Deo ordinata sunt, quàm genus humanum & prædestinatio cæterorum, in quem tamen finem vicissim, tanquam in partem sui integri finis, incarnatio ordinata fuit.

Incarnatione futuram non fuisse si Adamus non peccasset, qua ra- tione aduer- sus Scotum defendatur.

C Iuxta priorem partem conclusionis nostræ intel- lige doctrinam D. Thomæ in responsione ad quar- tum citata, vbi ait: Prædestinationem in Deo præsup- ponere præscientiam omnium vniuersim futurorū con- tingentiam, etiam eorum quæ originem erant habitura ex ordine prædestinationis & gratiæ, atque vniōis hy- pothetice, non tamen præsupponere præscientiam, quòd futura essent absolute, sed ex hypothesi, vt paulò ante explicauimus: quæ sola præscientia instituto Diui Thomæ inferuebat. Vt enim Deus, actu libero præ- destinationis, orationes iusti vnius in medium salu- tis alterius ordinaret (vt de orationibus Stephani protomartyris comparatione Pauli Augustinus & alij affirmant) satis erat, vt dum Stephanum & Paulum prædestinabat, per scientiam mediam inter li- beram & merè naturalem præcognosceret, si vtrum- que in eo ordine rerum & circumstantiarum crea- re vellet, in quo eos collocavit, futuras inter ictus

Mens Diui Thomæ ex- plicatur.

F & crepitus lapidū orationes Stephani pro suis per- secutoribus, quas in medium prædestinationis & salutis Pauli præcipui persecutoris ordinaret, at- que propter quas tam magnificè eum vocare & ad- iuuare decerneret. Vt item incarnationem in repa- rationem generis humani institueret, satis erat si ex hypothesi, quòd hunc ordinem rerum creare vel- let, ruinam generis humani per eandem scientiam præuide

prævideret. Denique ut cætera omnia circa tres illos ordines naturæ, gratiæ, & vnionis hypostaticæ constitueret, mutuèque effectus vnus ordinis ad alterius ordinis effectus ordinaret, satis erat illa eadem præcognitio, ut explicatum est. Exemplum namque illud, de orationibus ab vno fuis ad prædestinationem alterius, testatur D. Thomam intelligendum esse de præscientia, etiam futurorum contingentium, spectantium ad ordinem gratiæ: eas namque orationes vnus ordinat Deus, ad prædestinationem alterius, quæ à gratiæ emanant, per quam Deo gratæ redduntur.

Prædestinationem, & decretum circa ordinem gratiæ, & incarnationem non antecessit præuisio peccatorum in esse absolute.

Posterior pars conclusionis, quod prædestinationem, atque decretum diuinum circa ordinem gratiæ & vnionis hypostaticæ, non antecesserit præcognitio peccatorum, quod futura essent absolute absque vlla hypothese, manifestè probari potest primo, quoniam per ordinem gratiæ & diuinæ prædestinationis impediuntur multa peccata: quod enim maiora sunt auxilia gratiæ, eò pauciora peccata sunt, ergo, quod hæc, aut illa peccata sunt, aut non sunt absolute futura, & quod id Deus prævideat, ex decreto voluntatis diuinæ circa ordinem gratiæ, & diuinæ prædestinationis dependet: non ergo ante illum constitutum præcognoscit Deus, quæ peccata absolute sint futura, sed solum ex hypothese, si talem, vel talem ordinem gratiæ velit constituere.

Secundo, præuisio peccati originis, in cuius remedium Verbum assumpsit naturam humanam, ponit præuisionem iustitiæ originalis, & gratiæ Adami sibi, & posteris collata: etenim secluso hoc dono, non esset peccatum originis, quod nobis solum nocuit ingratis, neque magis primum peccatum Adami in nos generatione transfunderetur, quam reliqua illius, aliorumque parentum peccata, in nos transmittantur: cum ergo iustitiæ originalis & gratiæ, non ad naturam, sed ad gratiæ ordinem spectent, fit, ut non omnium peccatorum præuisio antecedit in Deo ordinem gratiæ, præuisionemque futurorum contingentium ad eum ordinem spectantium.

Tertio, si in Adamo non præcessisset peccatum originis, quod fuit post dona omnia gratiæ in statu innocentie accepta, consequuta non fuissent tot peccata, quæ amissa iustitiæ originali, patrata sunt, ac proinde non fuissent à Deo præuisa: sed primum Adami peccatum non fuit præuisum, antequam iustitiæ originalis & cætera dona, quibus nihil obstantibus peccauit, Deoque fuit ingratus, essent in eo præuisa: ergo neque cætera Adami, & posterorum peccata fuerunt præuisa ante eorundem donorum ordinem gratiæ, præuisionemque futurorum contingentium ad eundem ordinem spectantium.

Quarto, cum peccata esse non possint, nisi Deo permittente, peccata Adami & posterorum, non prius à Deo meruit præuisa futura absolute, quam permittente ea decerneret: sed ea non aliter permittente constituit, quam ex æternitate statueret non conferre maiora auxilia gratiæ, quam re ipsa conferat (etenim nullum est peccatum, quod multiplicatis auxiliis gratiæ, tandem non possit impediri) ergo non prius ex æternitate conspexit, quæ peccata essent absolute futura, quam ordinem gratiæ ex eadem æternitate constitueret.

Quinto, ut supradictum est, verisimile est diuinam bonitatem permissuram non fuisse totius generis humani ruinam, nisi simul adhibere vellet facilissimum remedium per Christum: ergo non prius

statuit permittere peccata generis humani, ac proinde neque illa præuidit absolute futura, antequam constitueret ordinem vnionis hypostaticæ, præuideritque incarnationem futuram.

Sexto, in iis quæ ita sunt affecta, ut vnum sit propter aliud tamquam ob finem, si quid Deus prius vult, aut cognoscit, absolute futurum, potius est finis, quam id quod ad finem ordinatur: sed gloria est finis gratiæ, gloria & gratiæ sunt finis naturæ, & non è contrario: Deus namque hominem propter gratiam & gloriam, reliquas verò res corporeas propter hominem condidit: ergo si inter futura contingentia, quæ ad ordinem naturæ & gratiæ pertinent, aliqua Deus prius voluit, aut cognouit absolute futura, certè ea potius sunt futura contingentia ad ordinem gratiæ & prædestinationis spectantia, quam quæ ad ordinem naturæ pertinent. Argumentum hoc tum secundum se vires habet, tum maxime aduersus Caietanum, Scotum, & alios, qui ea argumentandi forma in re, de qua disputamus, vtuntur.

Id etiam, quod Caietanus eodem in loco affirmare videtur, ab ordine scilicet vnionis hypostaticæ, atque ad eò à decreto voluntatis diuinæ de exhibenda incarnatione, supponi in mente diuina ordinem naturæ, & ordinem gratiæ, cognitionemque futurorum contingentium vtriusque ordinis in mente diuina priorem esse cognitione futurae incarnationis, videtur aperte in fide periculosum.

Etenim cum prius (aut certè non posterius) sit, Deum constituere, ut Christus, quæ homo, sit per incarnationem, quam Christum esse prædestinationem ad tantam, vel tantam gloriam, vti que si ordo gratiæ & prædestinationis aliorum hominum antecederet in mente diuina ordinem incarnationis, Christus non fuisset primus prædestinatorum, sed omnes alij prædestinati essent ante illum, atque ad eò prædestinati non fuissent in illo, & per illum, hoc est, ex meritis illius, quod pugnat aperte cum sacris Scripturis. Ad Ephes. namque 1. ait Paulus: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in caritate: Qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum.* Non solum autem in Christo, & per Christum, id est, ex meritis illius, nos prædestinauit, sed etiam ad imaginem & similitudinem illius tanquam capitis, atque exemplaris prædestinatorum, iuxta illud ad Roman. cap. 8. *Quos præcelsus, & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Confirmari idem potest, quoniam omnes ex æternitate prædestinati sumus in laudem & honorem Christi capitis nostri, & per gratiam, & merita illius: ut enim D. Thomas in argumento, sed contra, rectè in hoc articulo docet, per que media ad beatitudinem peruenimus, per eadem ex æternitate à Deo prædestinati sumus, ut ad illam perueniamus, cuiusque noster in beatitudinem non est aliud, quam effectus executione æternæ prædestinationis: nullus verò post Adæ peccatum ad beatitudinem, imò neque ad gratiæ peruenit, nisi ex meritis Christi, atque ut id in laudem & honorem illius cederet, iuxta illud ad Hebr. 2. *Decibat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, autorem salutis eorum, per passionem consummari.* cum ergo ex æternitate minime poterimus in laudem & honorem Christi, per meritaque illius prædestinari, nisi vel prius, vel certè simul incarnatio constitueretur, fit, ut ordo gratiæ & prædestinationis, cognitioque futurorum contingentium eiusdem ordinis, præcedere

Imaginatio Caietani.

Christum Diuinum prædestinatum prius.

dere non potuerit in mente diuina ordinem, & decretum vnionis hypostaticae, cognitionemve Christi venturi.

Prædeterminatio, & reprobatio, cum collatione ceterarum rerum quali- ter in Deo sunt conside- randa.

Ex his omnibus patet, meditandum esse Deum optimum maximum, ante omnem actum liberum suae voluntatis, ea plenissima deliberatione, de qua dictum est, praevidentem, ex hypothesi quoddam, seculo Christo, eos Angelos & homines, vt in beatitudinem pro ipsorum libertate peruenirent, in eo auxili- orum, ac rerum ordine collocare veller, in quo eos creauit, futuram ordinem quorundam Angelorum, ac totius generis humani, praevidentem item, ex sua infinita misericordia & bonitate posse donare Christum, cui, vt homini, gratiam vnionis longèque ma- iora bona, quàm ceteris rebus simul sumptis, con- ferret, quem hominum atque Angelorum caput, re- rumque omnium Dominum constitueret, in quo totum vniuersum nobilitaretur, per quem genus humanum redimeretur, atque à quo dona omnia, quibus genus humanum salutem consequeretur, deriuarentur, &c. Tunc verò vnico simplicissimo actu suae voluntatis, ita elegisse simul totum eum ordinem, qui speciales naturae, gratiae, & vnionis hy- postaticae ordines complectitur, & à constitutione mundi ad finem vsque saeculi futurus est, vt in eo admirabili sapientia, naturae, gratiae, atque vnionis hypostaticae ordines, inter se miro quodam modo intererent, eorumque nonnullos effectus in se mutuo ordinaret. At ita, propter plenissimam deliberationem, cognitionemve, qua futura omnia ex hypothesi praeuidebat, meditandus est elegisse simul totum ordinem illi, partemque illius intexuisse, vt ex prae- uisione lapsus generis humani, tamquam ex conditio- ne sine qua non ita fieret, ortum haberet, vt (quo ad homines attinet) diuersum ordinem gratiae, ex vnione hypostaticae, & Christo resultantem, loco eius ordinis gratiae, qui, si Adā non peccasset, fuisset futu- rus, intexerit, & cū reliquis ordinibus cōpleuerit.

Quare imprimis meditandus est, non fictè, sed ex animo (quae ipse est veritas, & bonitas) eo ipso actu, quo totum ordinem, qui à principio mundi vsque ad consummationem saeculi futurus est, elegit, propo- sisse condere Angelos, & homines in statu inno- centiae (Christo interim secluso) vt proprio arbitrio, per gratiam illius status abundantissimè adiuuati, in beatitudinem peruenirent, eamque ex animo vera- ci, si per ipsos non obitaret, omnibus promiscuè con- ferre voluisse. Porro electio ordinis illius, quoad de- cursum Angelorum & hominum in statu innocen- tia, & quoad ordinem gratiae illius status, licet fue- rit praedestinatio quoad eos Angelos, quos in eo or- dine per talia auxilia pro ipsorum arbitrio peruen- turos in vitam aeternam praeuidebat, quoad homines tamen & eos Angelos, quos pro suo etiam arbitrio & culpa praeuidebat ad eam ex illo statu non per- uenturos, solum habuit rationem prouidentiae cir- ca beatitudinem, coniunctam habentis voluntatem permittendi peccata, propter quae praeuidebat eos ad eam non peruenturos. Ratione verò peccato- rum, quae ita in Angelis praeuidit futura, quoniam non statuebat eorum lapsum reparare, habuit vlti- rius adiunctam voluntatem eos excludendi à re- gno caelesti, atque plebs tedi cruciatibus aeternis, per quam ratio reprobationis illorum fuit completa.

Meditandus est deinde Deus, illo eodem actu, quo totum ordinem qui à principio vsque ad finem saeculi futurus est elegit, quo ad voluntatem donan- di Christum redemptorem, atque ordinem gratiae, qui per Christum (loco eius, quem Adamus amisit) successit, voluisse etiam ex animo promiscuè omnes

Molina in D. Thom.

A homines, iam in Adamo lapsos: in vitam aeternam perducere, gratumque illi esse, tum vt singuli salu- tem suam diligenter eurent, ad vitamque aeternam perueniant, tum etiam vt à ceteris ad eum finem diligenter adiuuètur, iuxta illud 1. Thess. cap. 4. *Voluntas Dei sanctificatio vestra*, & illud 1. ad Timo- theum 2. Vbi, cum Paulus iussisset fieri orationes pro omnibus hominibus, addidit: *Hoc enim bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult saluos fieri*: (vt multa alia Scripturae lo- ca praetermittamus.) At ita voluisse omnes homines iam lapsos saluos fieri, vt propter rationes, quas quaest. 22. art. 1. & alibi reddidimus, in poenamque peccati, voluerit id, non solum dependenter ab arbi- trio cuiusque aduortorum, sed etiā cum longè ma- iori eorum difficultate & periculo, quoad eos verò qui ad vsum rationis non perueniunt, dependen- ter à causis naturalibus, cursuque vniuersi, & ab ar- bitrio aliorum, qui eis remedium contra originis peccatum applicarent: denique quoad vtriusque magna ex parte dependenter à conatu Ecclesiae, parentum, cursuque vniuersi, quoad ceteras causas liberas, in quarum potestate firmum est docere, & in- formare alios de iis, quae ad salutem sunt necessaria, verbòque & exemplo ad eum finem permouere, vel desides ea in parte esse, aut etiam eos peruerte- re, occasionemque ruinae illis praebere.

Porro electio ordinis illius, quoad voluntatem donandi Christum, & ordinem gratiae, quae in statu naturae corruptae hominibus confertur, simul fuit, tum electio & praedestinatio Christi, quatenus ho- minis, vt per vnionem hypostaticam simul esset filius Dei, primus praedestinatorum ad gloriam, ca- put hominum atque Angelorum, vniuersorumque Dominus, in cuius honorem & gloria cuncta crea- ta redundarent, tum etiam electio in Christo, & per Christum mortalium omnium, qui meritis & gratia ipsius in vitam aeternam peruenient. E- tenim voluntas donandi Christum hominibus lapsis, & per Christum totum ordinem gratiae, qui post la- psam primorum parentum à principio mundi vsque ad consummationem saeculi in diuersis Ecclesiae militatis statibus multipliciter fluat, quique multò vberiorè habet effectum, si per homines ipsos non staret, ratione habuit diuinae prouidentiae circa bea- titudinè cōparatione mortalium omnium, qua per Christum, & in Christo omnibus ad beatitudinè de- nudò prouisum est: cōparatione verò eorum, quos Deus ea via pro libertate arbitrij ipsorum, aut appli- cato illis remedio cōtra originale peccatū, si ad vsum rationis non peruenirent, peruenturos praeuidit in vi- tam aeternam, fuit praedestinatio in Christo & per Christum. Quare actu illo simul cetera omnia, quae ad naturam & gratiam spectant, ordinavit in Chri- stum tamquam in finem: & incarnationem ipsam at- que Christum, licet expetiuerit, vt ideo essent, quia in se ipsis sunt maius bonum quàm cetera crea- ta, vicissim tamen voluit, vt forent in reparationem ge- neris humani, tamquam in partem finis integri, sine qua, iuxta verisimiliorem sententiam, non foret Christi incarnatio. Omnia tamen (etiam ordinem Angelorum atque hominum in statu innocentiae) tandè in se ipsum tamquam in finem retulit, atque in admirandam suorum omnium attributorum ostē- sionem & cōspirationem, vt saepe dictum est.

Ex his omnibus quibus iam facile intelliget, nul- lam fuisse, vel electionem, vel praedestinationem hominum in vitam aeternam, nisi in Christo & per Christum, hoc est, ex meritis & gratia illius, vt art. 1. disputatione 2. & art. 3. ex parte dictum est.

Dd illud

Prædesti- natio Chri- sti hominis & electio qualiter facta.

Christus causa præde- stinationis hominum.

Illud præterea animaduertendum est, quemadmodum supra dicebamus, electionem ordinis Angelorum atque hominum in statu innocentia, ita habuisse rationem prouidentia circa vitam æternam comparatione hominum atque eorum Angelorum, quos Deus prouidebat ad eam proprio arbitrio & culpa non peruenturos, ut adiuncta haberet voluntatem permittendi illorum lapsum in peccata: & ulterius voluntatem excludendi dæmones à regno cælesti, eosque æternis suppliciis cruciandi, per quam ratio æternæ reprobationis illorum completa fuit: ita etiam electionem Christi, & ordinis gratia, quæ per Christum in statu naturæ corruptæ hominibus confertur, ita habuisse rationem diuinæ prouidentia circa vitam æternam comparatione eorum hominum, quos Deus per illa auxilia prouidebat ad eam non peruenturos, ut adiunctam haberet, tum voluntatem permittendi lapsum eorum in peccata lethalia, quæ propria, aut primi parentis libertate ac culpa prouidebat futura, atque perseuerantiam in illis usque ad finem vitæ, tum etiam voluntatem excludendi illos propter eiusmodi peccata prauis à beatitudine, per quam voluntatem ratio æternæ eorum reprobationis completa fuit.

MEMBRUM VIII.

Appendix præcedentis.

Non desuere, qui arbitrati sint, me præcedenti membro hanc confecisse argumentationem: Deus vnico simplicissimo actu suæ voluntatis ex æternitate voluit quicquid voluit: ergo videntur omnino exterminanda instantia Scoti & aliorum, &c. quasi in ea sententia sim, in diuina volitione, propter illius simplicitatem, nullam posse distingui prioritatem & posterioritatem nostro intelligendi modo cum fundamento in re.

Obiectio 1. Tunc verò argumentantur, me repugnare mihi: met ipsi, qui alibi doceo, Deum prius voluntate antecedente, seu conditionata, voluisse omnes homines saluos fieri, & posterius absoluta voluntate quibusdã voluisse beatitudinẽ, aliis verò damnationem.

Obiectio 2. Item, qui membro præcedente doceo, Christum primum esse prædestinatorum, & contrarium cum Scriptura sacra pugnare: cum tamen id verum esse nõ possit, nisi in voluntate diuina prioritas distinguatur, qua Christum ante alios prædestinauerit.

Obiectio 3. Quod si, inquit, in diuina volitione necessario concedenda est prioritas & posterioritas nostro intelligendi modo: eò quod actus ille, licet sit simplicissimus, virtute tamen continet multos: sanè nulla est causa cur in ea distingui non possint aliqua instantia, si non qualia ab Scoto, certè qualia ab aliis distinguuntur.

In tribus Si ea, quæ membro præcedente dicta sunt, rectè *ouentibus in* expendantur, simulque ea, quæ in antecedentibus remissimus ad eum locum, facillè comperietur, in tribus tantum euentibus, qui ad rem nostram spectabant, nos reuicere ibi instantia, seu prioritates nostro intelligendi modo, in quibus vnũ sit volitum à Deo, aut cognitum absolute futurum, ante aliud.

Primus. Primus est, quando ordines aliqui ita sunt inter se complicati, ut, quanam in vno determinatè sint futura, mutuo pendeant ex iis, quæ in alio aut aliis futura sunt. Quatenus enim futura in vno ordine mutuo pendent ex futuris in aliis, admittenda non sunt instantia, in quibus, quæ pertinent ad vnũ ordinem, volita aut cognita à Deo sint absolute futura, antequam volita, aut cognita sint, quæ perti-

nent ad alios. Hac ratione membro præcedente reiecit prioritatem, quam Caietanus introducere tentauit, quæ vniversim prius à Deo cognoscetur absolute futura, quæ pertinent ad ordinem naturæ, quàm quæ pertinent ad ordinem gratia, & prius quæ pertinent ad ordinem gratia, quàm quæ pertinent ad ordinem vnionis hypostatice.

Secundus, quando fines aliqui voliti sunt, vnus dependenter ab alio, aut non sine alio. Vnde quia sicut credendum est, Deum permiffurum non fuisse ruinam totius generis humani peccato Adami, nisi feliciter reparaturus illud esset per Christum: sic, iuxta communioem Patrum sententiam, futura non fuisset incarnatio, nisi simul in reparationem generis humani, tamquam in partialem & adiunctum finem, esset volita: consequens est, ut admittendum non sit instans, in quo prius incarnatio fuerit absolute volita, aut fuerit cognita absolute futura, quàm volita & cognita fuerit absolute futura reparatio generis humani per Christum, ut Scotus volebat, sed simul vtrumque fuerit volitum: reparatio quidem in laudem & honorem Christi: Christusque ipse atque incarnatio in reparationem generis humani tanquam in partem finis integri ad quem fuit volita, & sine quo volita non fuisset, atque adeo fit, ut simul vtrumque fuerit cognitum absolute futurum.

Tertius est, quando finis neque volitus, neque proinde cognitus est absolute futurus, nisi dependenter à mediis. Vnde, quia Deus non voluit hominibus beatitudinem, nisi tamquam præmium, ad quod si adulti essent, peruenirent per propria merita, quæ gratia ipsius (& meritis Christi post Adæ peccatum) niterentur: sanè non prius absoluta voluntate voluit Deus eis præmium, ad illudque eos elegit, quàm videret, vellètque illis media ad illud accomodata, atque adeo quàm per illa media eos prædestinaret. Sicut pater familiaris non prius vult mercenario absoluta voluntate denarium diurnum, quem in præmium & finem suorum laborum illi proponit, quàm prouideat labores & merita illius: eò quod dependenter ab illis eum illi velit.

Certè nostra hac doctrina omnino cõsentit cum voluntate Dei antecedente, qua omnibus, quos creare statuit, sempiternam suam beatitudinem voluit, in eumque finem verè, & non fictè, eos creauit. Qua enim omnes ad beatitudinem creabat, creare vult statuebat, sed tamquam in finem, & præmium, ad quod vel propria libertate, ac meritis gratia suæ innoxius, vel Christi meritis (mediis quibusdã eis applicatis) peruenirent: omnibus sanè eo ipso voluit beatitudinem, sed voluntate conditionata, si per ipsos aut primum parentem, vel, post Adami peccatum, per concursum vniversi, aut alios, qui media applicarent, non stare. Quare cum is, qui in præmium, & sub conditione mediõrum vult finem alicui, non prius absolute velit illi finem, quàm videat, & (quatenus ab ipso pendent) voluntate absoluta velit illi media: consequens profectò est, ut ex antecedente & conditionata voluntate, qua Deus omnibus voluit beatitudinem, intelligatur, nemini absolute eam voluisse, ac proinde neminem ad illam absolute elegisse, nisi per absolutam etiam mediõrum voluntatem ac prouisionem, quod conditio impletur, sine qua nemini beatitudinẽ voluit. Hoc autem nihil aliud sanè est, quàm neminem elegisse nisi in Christo, ac per media, quæ ita ex Christo in illum deriuari voluit, ut per ea (cooperante suo arbitrio, si adultus esset) perueniret in beatitudinem. Eligere verò hoc modo, idem omni